

POSUDEK NA RIGORÓZNÍ PRÁCI:

Richard Herrmann

**„Češi v Berlíně, Politická emigrace 1948-1989;
Dobově podmíněné motivy a strategie odchodu v biografii politického emigranta“**

Ústav etnologie FF UK, Praha 2009, 275 s. (z toho 152 s. příloh)

Ve své rigorózní práci rozvinul R. Herrmann kvantitativně i kvalitativně téma své práce diplomové z roku 2006. Rozšíření se přitom týká zejména posledních dvou dekad socialistické éry v Československu, takže text je možno chápat jako komplexní výpověď o celé 40leté epoše.

Jedná se o mimořádně kvalitně tematicky pojatý, zralý a i formálně dobře zpracovaný text. Volbu tematiky je možno uvítat, neboť kvalitní a detailní zpracování otázek motivů, strategií a osudů novodobých českých emigrantů je doposud (přes zvýšenou pozornost v poslední době – na etnologickém poli např. S. Brouček) stále nedostatečně saturovanou oblastí zájmu a pozornosti českých společenských věd. Autor zajímavým způsobem kombinuje obecný pohled na fenomén emigrace obecně (resp. v českém prostředí) s biografickými záznamy životů a názorů konkrétních osob. Jedná se tak o kvalitativně vyšší rovinu analýzy a interpretace, nežli doposud mnohdy publikované pouhé zápisy o osudech konkrétních jedinců. Také obsáhlé přepisy rozhovorů s informátory, zaznamenané v Přílohách, mají bezesporu cennou dokumentační hodnotu.

Úvodní teoretické pasáže mají jistě své opodstatnění; místy však zacházejí do snad až přílišné detailnosti (viz kupř. pododdíl: Konfliktní potenciál v multietnických školách...). Na rovině šířeji koncipované rigorózní práce jsou však tato do jisté míry redundantní sdělení méně rušivá než v práci diplomové. Je zřejmé, že autorovy znalosti a snaha po jejich sdělení přesahují možnosti dané rozměrem práce; právě z tohoto důvodu však mnohé kratičké podkapitolky působí ne zcela sevřeně či nedotaženě. I v tomto kontextu je však zřejmé, že autor má text „pod kontrolou“ a systematicky směřuje k vytyčenému cíli.

Pozitivně je třeba pozitivně hodnotit nadprůměrně zvládnutou formální rovinu – tj. odkazy, poznámkový aparát apod. Drobné lapy z předchozích verzí byly odstraněny. Bohatý a fundovaný soupis pramenů a literatury svědčí o autorově plné orientaci v problému.

Ocenit je třeba (autorské a i osobní) nasazení, s nímž R. Herrmann – na základě vlastních osobních návštěv a aplikovaných interview, tak i sekundárního studia dat – zmapoval jím vytyčené téma. Takovýto počín samozřejmě nemůže být zcela komplexní; blíže představené osoby nemohou plně sloužit jako příklady „typického Čecha“, ale ani „typického emigranta“. Místy by také bylo možno uvažovat i o jistém omezení autorovou konkrétní osobní zkušeností při sběru informací či subjektivitě výpovědí interviewovaných i Herrmannova výkladu – to jsou ovšem problémové aspekty, s nimiž je třeba počítat i u textů, daleko přesahujících rovinu rigorózní práce.

Shrnutí: Autor zdařile provádí čtenáře nejednoduchým a nejednoznačným světem novodobé české politické emigrace. V textu je nashromážděno velké množství věcných informací, jež svou výpovědní hodnotou přesahují pouhou dokumentační rovinu; nastolena a analyzována je mj. i řada mimořádně zajímavých psychologických témat. V rámci jím vymezeného problémového terénu se R. Herrmann pohybuje suverénně. Prokázal nejen schopnost empirické praxe, ale i využití literatury a další materiálové základny na podporu dokumentovaných a kriticky interpretovaných závěrů a stanovisek. Jeho rigorózní práci je tak možno klasifikovat jako výbornou a doporučit ji k obhajobě.

Praha 14.9.2009

Prof. PhDr. Leoš Šatava, CSc.